

Prop. 86 L

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endring i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 22. mars 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

I proposisjonen fremsettes det forslag til endringer i lov av 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsutvikling i utviklingsland (Norfund) som har til formål å harmonisere loven med annen og nyere lovgivning på områdene god eierstyring og selskapsledelse, heriblant å sikre de ansatte i selskapet rett til medbestemmelse og medinnflytelse i selskapet i form av egne styrerepresentanter valgt av og blant de ansatte. Det foreslås videre å innføre en uttrykkelig hjemmel for Norfund til å etablere og eie datterselskaper når dette anses hensiktsmessig for å nå fondets målsettinger slik disse er kommet til uttrykk i lovens formålsbestemmelse. Videre klargjøres skillet mellom investeringer i datterselskaper, felleskontrollerte samarbeidsselskaper og ordinære porteføljeselskaper.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

Norfund er et særlovselskap, etablert ved lov av 9. mai 1997 nr. 26 «Norfundloven». I Ot.prp. nr. 13 (1996-97) «Om lov om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (NORFUND)» ble det redegjort for formålet med Nor-

fund og for fondets virkemidler. I Ot.prp. nr. 110 (2004-2005) «Om lov om endring i lov av 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (NORFUND)» ble det bl.a. redegjort nærmere for valget av organisasjonsform og forholdet til Norfunds bruk av aksjeselskaper i virksomhetsutøvelsen. Særlovselskapsformen skaper på samme måte som aksjeselskapsformen en tilstrekkelig rettslig barriere mot direkte økonomisk ansvar for staten i forhold til fondets virksomhet. At særlovselskapsformen ble valgt fremfor aksjeselskap hang sammen med ønsket om å underbygge virksomhetens sektorpolitiske formål. Av dette følger det også at selv om selskapets utviklingspolitiske formål opprinnelig begrunnet valget av selskapsform, stiller virksomhetens art ikke andre krav til rammene for eierstyring og selskapsledelse enn de som gjør seg gjeldende for andre relevante selskapsformer.

Statens utøvelse av eiermyndighet i Norfund skjer i dag gjennom fastsettelse av generell instruks iht. Norfundloven § 8, samt gjennom vilkår og betingelser i årlige budsjettproposisjoner, Stortingets innstillinger og tildelingsbrev. Norfundloven mangler et instrument for eierstyring tilsvarende generalforsamling i aksjeselskap eller foretaksmøte i statsforetak. For å etablere klarere

rammer for statens utøvelse av eierstyring sammenlignbare med de regler som gjelder for aksjeselskaper og statsforetak, foreslås regler om generalforsamling innført i Norfundloven.

Det er etter Norfunds etablering gjort en rekke endringer som berører eierstyring og selskapsledelse så vel i aksjeloven som i statsforetaksloven. Proposisjonen foreslår derfor endringer i Norfundloven som oppdaterer den i forhold til annen relevant lovgivning, både hva angår eierstyring, ansattes rett til styrerepresentasjon, styrets funksjonstid, styrets plikter, godtgjørelse til styremedlemmer, samt daglig leders kompetanse og plikter overfor styret.

Norfundloven inneholder ingen uttrykkelig hjemmel for Norfund til å etablere datterselskaper. For å gi Norfund tilstrekkelig fleksibilitet til å organisere virksomheten slik fondets ledelse finner hensiktsmessig, bør loven inneholde adgang for Norfund til å etablere datterselskaper etter behov.

Utenriksdepartementet sendte 15. mars 2010 et utkast til proposisjon ut på høring. Utkastet foreslo, foruten de ovenfor skisserte endringene, også at datterselskap under Norfund skulle gis adgang til å ta opp lån i markedet. Proposisjonen ble sendt til følgende høringsinstanser:

Finansdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Arbeidsdepartementet
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Justis- og politidepartementet
Innovasjon Norge
Norad
Landsorganisasjonen i Norge
Yrkesorganisasjonenes sentralforbund
Handelens og servicenæringens hovedorganisasjon
Næringslivets Hovedorganisasjon
Kommunenes Sentralforbund
Kirkens Nødhjelp
Norsk Misjons Bistandsnemnd
RORG-samarbeidet
CARE Norge
Flyktninghjelpen
Norsk Folkehjelp
Norges Røde Kors
Redd Barna
Atlasalliansen
FOKUS – Forum for kvinner og utviklings-spørsmål
Forum for utvikling og miljø

Ved høringsfristen 7. mai 2010 hadde følgende framsendt merknader:

Finansdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Arbeidsdepartementet
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Justis- og politidepartementet
Norad
Landsorganisasjonen i Norge
Kirkens Nødhjelp
Forum for utvikling og miljø

Alle høringsinstansene støttet at Norfundloven burde oppdateres og harmoniseres med annen nyere lovgivning på områdene god eierstyring og selskapsledelse, og styremedlemmer valgt av og blant de ansatte. Det framkom imidlertid reservasjoner mot at datterselskap under Norfund skulle gis generell adgang til å ta opp lån i markedet. Utenriksdepartementet har tatt dette til følge, og proposisjonen foreslår at Norfund gis eksplisitt adgang til å etablere og eie datterselskap, men at det nedfelles i selskapets vedtekter at datterselskapene ikke har adgang til å ta opp lån.

3 Selskapsstruktur

3.1 Behovet for adgang til å benytte datterselskaper

I Ot.prp. nr. 13 (1996-97) slås det fast at Norfund kun skal gå inn som en minoritetseier i investeringsprosjektene, normalt ikke med mer enn 35%, og ikke under noen omstendighet med mer enn 49% av et prosjekts egenkapital eller samlede finansiering, hvis også lån og garanti er involvert. Disse eiendelsgrensene er nedfelt i Norfunds instruks. Proposisjonen ga ingen klare føringer for Norfunds organisering av virksomheten.

Hverken Ot.prp. nr. 13 (1996-97) eller Ot.prp. nr. 110 (2004-2005) omtalte eventuell opprettelse av datterselskap, det vil si selskap der fondet gjennom eierandel eller gjennom avtale har bestemmende innflytelse over selskapet, jf. aksjeloven §§ 1-3 og 1-4. Som regel vil dette innebære en eierandel over 50%. Det er ønskelig at Norfund gjennom lovendring gis eksplisitt hjemmel for å etablere datterselskaper, med visse begrensninger. Norfund har behov for fleksibilitet til å organisere og strukturere sine investeringer slik fondets ledelse finner mest hensiktsmessig for å oppfylle Norfunds lovbestemte formål. For eksempel kan det ved konkrete satsninger innen bestemte sek-

torer eller geografiske områder være hensiktsmessig å organisere en portefølje av investeringer i et eget selskap. Datterselskapene vil være et redskap til å organisere investeringene, og vil ligge på et mellomnivå mellom morselskapet Norfund og porteføljeselskapene det investeres i. Investeringer i porteføljeselskap som foretas gjennom Norfunds datterselskaper skal ha de samme formål og være underlagt de rammer, begrensninger og retningslinjer som gjelder for Norfunds investeringer i porteføljeselskap.

Videre vil opprettelse av datterselskaper kunne gi adgang for minoritetsinvestorer til å investere i deler av Norfunds samlede portefølje, uten å investere direkte i porteføljeselskapene. Dette kan for eksempel være aktuelt der det finnes private/kommersielle aktører som er interessert i å investere egenkapital sammen med Norfund, men som i en tidlig fase av samarbeidet ønsker å begrense sin risiko, eller selskaper som har begrensninger på hvor stor eierandel de kan ha, slik bl.a. livselskaper har. Organiseres samarbeidet gjennom eksempelvis et norsk aksjeselskap vil de juridiske rammene for styring og partenes (aksjonærenes) rettigheter og ansvar være forutsigbare.

Norfundloven § 4 slår fast at «Fondet skaffer seg midler til virksomheten ved tilskudd fra staten». Særlovselskapet Norfund har følgelig ikke adgang til å ta opp lån. Det er heller ikke ønskelig å gi datterselskaper under Norfund adgang til å ta opp lån. Denne begrensningen skal nedfelles i fondets vedtekter. Felleskontrollerte samarbeidsselskaper og porteføljeselskaper Norfund deltar i som minoritetsseier, har alminnelig adgang til å ta opp lån.

3.2 Felleskontrollerte samarbeidsselskaper

I Besl. O. nr. 11 (2005-2006) ble det gitt eksplisitt hjemmel for Norfund til å delta i norske og utenlandske selskaper. I Ot.prp. nr. 110 (2004-2005), ble det presisert at adgangen gjelder deltakelse i felleskontrollerte samarbeidsselskaper etablert av Norfund og andre partnere som redskap for å organisere felles investeringer. Ot.prp. nr. 110 (2004-2005) fastsatte imidlertid ikke nærmere kriterier for hvordan et «felleskontrollert samarbeidsselskap» skulle defineres. Den foreslåtte endringen i Norfundloven, som vil gi Norfund adgang til å etablere datterselskaper, medfører et behov for en nærmere presisering.

Ved vurderingen av om det er tale om et felleskontrollert samarbeidsselskap er det naturlig å

legge vekt på om selskapet skal anses som felleskontrollert virksomhet etter regnskapsloven § 5-18. Dersom Norfund sammen med en eller flere deltakere ved avtale i fellesskap kontrollerer et selskap, skal selskapet regnes som felleskontrollert virksomhet, jf. regnskapsloven § 5-18. Norfund skal regnskapsføre sin deltakelse i slike selskap i henhold til bestemmelsen.

De felleskontrollerte samarbeidsselskapene er ikke omfattet av eiendelsbegrensningene som generelt gjelder for Norfunds investeringer i porteføljeselskaper, og har alminnelig adgang til å ta opp lån. SN Power ble opprinnelig etablert som et felleskontrollert samarbeidsselskap der Statkraft og Norfund eide 50% hver av aksjene. Siden 2009 eier Statkraft 60 % og Norfund 40 % av aksjene i selskapet, og Norfunds innflytelse er tilsvarende redusert.

3.3 Adgang til midlertidig å eie mer enn 49 % i porteføljeselskaper

I eksisterende investeringer kan det i enkelte tilfeller oppstå situasjoner hvor et selskap må refinansieres eller det på annen måte må gjennomføres en snuoperasjon. I slike situasjoner kan det være at det bare er Norfund som har finansiell løfteevne og/eller vilje til å gjennomføre prosessen, noe som etter omstendighetene kan lede til at Norfund får en bestemmende innflytelse i det aktuelle porteføljeselskapet.

Det er ønskelig å gi Norfunds ledelse handlingsrom til å foreta slike midlertidige snuoperasjoner dersom den anser det nødvendig for å sikre en eksisterende investering. På den annen side er det ikke ønskelig å endre på de generelle begrensningene på Norfunds eierandel i porteføljeselskapene. Norfund bør derfor kun gis adgang til, i særskilte tilfeller og for en periode på inntil ett år, å eie mer enn 49 % av aksjene i et porteføljeselskap.

Videre bør følgende forutsetninger gjelde for benyttelse av slik adgang: i) Norfund skal i forkant legge en plan for nedsalg til eierandel på maksimalt 49 %; ii) Eierandelen skal bringes ned til maksimalt 49 % så snart som mulig og innen ett år; iii) Porteføljeselskapet har ikke adgang til å ta opp nye lån i den perioden Norfund har kontrollende eierandel; iv) Prosessen skal gjennomføres på en slik måte at det ikke krever at porteføljeselskapet konsolideres med Norfunds regnskap, jf. regnskapsloven § 3-8. Aksjene i selskapet er en eiendel holdt for salg, som ikke konsolideres i Norfunds konsernregnskap. Disse forutsetningene skal nedfelles i Norfunds vedtekter.

3.4 Statens innsyn i og kontroll med Norfunds datterselskaper

Staten utøver i dag sin styring, kontroll og sitt innsyn gjennom fastsettelse av generell instruks og utnevning av styret for Norfund. Norfund er videre underlagt Riksrevisjonens løpende kontroll. Ved opprettelse av datterselskap vil datterselskapene måtte utarbeide regnskap og Norfund vil måtte utarbeide konsernregnskap for den samlede virksomheten. Norfunds styre vil avgi konsernregnskap og beretning for den samlede virksomheten, inkludert datterselskapenes virksomhet.

Dette innebærer at for datterselskap vil innsyn og kontroll bli av samme karakter som for særlovselskapet Norfund. Sammenlignet med Norfunds øvrige virksomhet, herunder felleskontrollerte samarbeidsselskap, vil statens innsyn i og kontroll med datterselskaper være mer omfattende.

Overfor datterselskaper vil styret for Norfund ha kontroll med hvordan selskapene ledes, og vil som utgangspunkt representere Norfund på datterselskapets generalforsamling. Norfund vil ha full kontroll over alle vedtak på generalforsamlingen som krever alminnelig flertall, dog ikke nødvendigvis over vedtektsendringer, som krever 2/3 flertall. Der det er hensiktsmessig, kan styremedlemmer i Norfund også velges til å sitte i datterselskapets styre. Normalt vil imidlertid datterselskapenes styrer være sammensatt av ledende ansatte i morselskapet. Normalt vil revisjonen av datterselskap også utføres av morselskapets revisor.

3.5 Konsekvenser for Norfunds risikoeksponering

Eier med bestemmende innflytelse i et selskap vil normalt ha større risikoeksponering enn eier(e) med minoritetsandel(er). Datterselskapene under Norfund, som kun vil være redskaper til å strukturere fondets virksomhet og ikke har adgang til å ta opp lån, vil imidlertid ikke øke Norfunds risikoeksponering. Den finansielle risikoen vil være tilsvarende i et datterselskap som i Norfund.

4 Eierstyring og selskapsledelse

4.1 Fondets styre

4.1.1 Ansattes rett til å velge styremedlemmer

Lovgivningen inneholder en rekke eksempler på regulering av ansattes rett til å velge styremedlemmer i den virksomhet de er ansatt. Bestem-

melser om ansattes rett til å kreve at styremedlem(mer) skal velges av og blant de ansatte finnes i lovgivningen for den organisasjonsform virksomheten drives i henhold til, eventuelt særlovgivning som gjelder for bestemte typer virksomheter, se eksempelvis aksjeloven § 6-4 og statsforetaksloven § 20.

Norfundloven inneholder ingen bestemmelser som åpner for at de ansatte i Norfund kan kreve eller gis anledning til å velge noen av medlemmene i fondets styre. Det er ønskelig å harmonisere Norfundloven med den lovgivning som gjelder for sammenliknbare virksomheter, og Regjeringen finner det naturlig å ta utgangspunkt i aksjelovens bestemmelser. Det foreslås derfor inntatt en ny paragraf med bestemmelser tilsvarende aksjeloven §§ 6-4 og 6-5. Sistnevnte bestemmelse i aksjeloven gjelder ansattes rett til å velge styremedlemmer i konsernforhold. En tilsvarende bestemmelse er tatt med i forslaget som følge av at det nå foreslås presisert at Norfund kan etablere datterselskaper.

For å tilrettelegge for nærmere regler om de ansattes valg av styremedlemmer, er det lagt inn en forskriftshjemmel som tilsvarende aksjeloven § 6-4(4) jfr. statsforetaksloven § 20, og det anses naturlig at forskriften utarbeides etter modell av de forskrifter som er utarbeidet på dette området iht. hhv. aksjeloven og statsforetaksloven.

4.1.2 Valg og funksjonsperiode

Norfundloven foreslås harmonisert med de tilsvarende bestemmelsene i aksjeloven § 6-1. Styrets sammensetning endres fra nåværende 3-5 medlemmer til i stedet å angi at styret skal ha minst tre medlemmer. Endringen foretas på bakgrunn av at det åpnes for at de ansatte kan kreve å velge styremedlemmer, og for å sikre fleksibilitet i denne forbindelse. Det er imidlertid ønskelig at Norfund fortsatt skal ha et relativt lite styre. Det kan i vedtektene settes en maksimalgrense for antall styremedlemmer.

Innføringen av generalforsamling som Norfunds øverste organ, gjør det naturlig at styret velges av generalforsamlingen.

Bestemmelsen om styremedlemmenes tjenestetid tilsvarende aksjeloven § 6-6, hvor det åpnes opp for at tjenestetiden på to år kan fravikes i vedtektene, dog slik at maksimal tjenestetid ved et valg ikke kan overstige fire år. Dette vil gjøre det mulig å unngå utskifting av hele styret samtidig, slik at man kan oppnå kontinuitet. Av samme grunn er det ikke lagt noen begrensninger på adgangen til å foreta gjenvalg av styremedlemmer.

Bestemmelsene om tjenestetid gjelder ikke for styremedlemmer valgt av og blant de ansatte, som vil bli undergitt en særskilt regulering i forskrift.

4.1.3 Representasjon av begge kjønn

Norfundloven har ingen bestemmelse vedrørende representasjon av begge kjønn i styret. Det foreslås at aksjeloven § 20-6 skal gjelde tilsvarende for Norfund.

4.1.4 Godtgjørelse

Norfundloven har ingen bestemmelser om fastsettelse av godtgjørelse for styremedlemmer og varamedlemmer. Godtgjørelsen har derfor med uregelmessige mellomrom skjønnsmessig blitt fastsatt av departementet. Med henvisning til innføringen av generalforsamling og hensynet til likebehandling av styremedlemmer i heleide, statlige selskap, foreslås at godtgjørelsen for medlemmer, varamedlemmer og ansattevalgt observatør i Norfunds styre fastsettes av generalforsamlingen, gjennom samme prosesser som for statsforetak og statsaksjeselskaper.

4.2 Styrets oppgaver

Styret er ansvarlig for forvaltningen av fondet. Styrets oppgaver skiller seg ikke i karakter fra tilsvarende pålegg i annen lovgivning, men aksjelovens bestemmelser om selskapets ledelse er noe mer presise enn i Norfundloven, blant annet når det gjelder forvaltningen av selskapets midler og styrets plikter mht. planer, budsjetter og retningslinjer. Proposisjonen foreslår omformulering av paragrafen basert på bestemmelsene i aksjeloven. Dette innebærer ikke noen materiell endring av styrets myndighet.

4.3 Daglig leders myndighet

Norfundloven §§ 14 og 15 inneholder nærmere regler om daglig leder og dennes myndighet i fondet. Disse ble i sin tid utformet på grunnlag av reglene i den alminnelige selskapslovgivningen og SND-loven §§ 19 og 20. Aksjeloven har i dag mer presise bestemmelser om begrensningen av daglig leders kompetanse, jf. aksjeloven § 6-14, og dennes plikter overfor styret, jf. § 6-15. Det foreslås omformulering av paragrafen basert på aksjelovens bestemmelser. Dette innebærer ikke noen materiell endring av daglig leders myndighet.

4.4 Generalforsamling

Ved opprettelsen av Norfund ble det lagt stor vekt på å avgrense statens ansvar knyttet til investeringer i næringsvirksomhet i utviklingsland. Som følge av dette ble Norfund organisert som et særlovselskap hvor det var viktig å forebygge departemental detaljstyring av virksomheten, samtidig som en ga politiske myndigheter mulighet til å fastsette mål og rammer for virksomheten og til raskt å kunne endre disse rammene hvis situasjonen tilsier det.

Departementets styring av og kontroll med Norfund ivaretas i henhold til Instruks for styrings- og kontrollmyndighet overfor Norfund av 24. juli 2000. Dette innebærer halvårslige kontaktmøter med informasjonsutveksling mellom administrasjonene i selskap og departement, årsmeldinger og pålegg via bevilgninger. Fondet har verken generalforsamling eller bedriftsforsamling. Departementets adgang til å endre mål og rammer for virksomheten skjer gjennom fastsettelse av generell instruks iht. Norfundloven § 8.

Om styringsregimet heter det i Ot.prp. nr. 13 (1996-97), merknad til § 2, at: «Fondet vil stå i et generelt underordningsforhold til det departement som forvalter statens eierskap. Det er imidlertid en forutsetning at statens styring av fondet normalt skal skje ved generell instruks som fastsettes i medhold av § 8, eventuelt i vilkår for statlige bevilgninger til fondet. Det forutsettes således at fondets styre og daglig leder i enkeltsaker skal ha forretningsmessig frihet, og at departementet, med mindre det foreligger særlige forhold, ikke utøver styring over fondet når det gjelder behandlingen av enkeltstående prosjekt.

Annet punktum fastsetter at staten ikke hefter for fondets forpliktelser. Statens ansvar blir som om fondet hadde vært organisert som et aksjeselskap, det vil si at statens ansvar for forpliktelser som måtte springe ut av fondets virksomhet er begrenset til de midler som staten har tilført fondet, samt midler som fondet selv har tjent inn ved sin virksomhet.»

Slik Norfundloven nå er utformet mangler staten et klart instrument for utøvelse av eiermyndighet tilsvarende generalforsamlingen i et statsaksjeselskap eller foretaksmøtet i et statsforetak. Det foreslås derfor å innføre generalforsamling som øverste organ i Norfund etter modell av aksjeloven og statsforetaksloven. Innføring av generalforsamling endrer rollefordelingen mellom departementet og styret kun på ett punkt: Mens det under gjeldende lov er styret som godkjenner Norfunds årsregnskap og årsberetning,

vil dette etter lovendringen bli godkjent av generalforsamlingen.

På generalforsamlingen deltar foruten departementet også styret, daglig leder og revisor.

Ved å innføre generalforsamlingen som det instrument staten utøver sin eiermyndighet gjennom, er det naturlig at beslutninger som tidligere har tilligget departementet eller Kongen treffes på generalforsamlingen, herunder fastsettelse og endringer av instruks, som foreslås benevnt vedtekter, og valg av revisor.

4.5 Oppnevning av revisor

Norfundloven § 18 bestemmer at fondet skal ha registrert eller statsautorisert revisor utnevnt av Kongen. Ønsket om en kontinuerlig vurdering av statlige kjøp av varer og tjenester tilsier at skifte av revisor gjøres enklere, og ved innføringen av generalforsamling som instrument for utøvelse av eierstyring anses det naturlig at myndigheten legges til generalforsamlingen. Samtidig presiseres det at revisor skal være statsautorisert.

4.6 Redaksjonelle endringer

Det er foretatt noen mindre, redaksjonelle endringer i loven som ikke innebærer noen materiell endring av paragrafenes innhold i nye § 14 (gammel § 6) «Taushetsplikt», § 15 (gammel § 7) «Forbud mot å motta gaver m.m.» og § 18 (gammel § 16) «Fondets representasjon utad». Bestemmelsene er samtidig flyttet fra Kapittel 1 «Alminnelige bestemmelser» til Kapittel 2 «Fondets ledelse».

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovendringen medfører en harmonisering av de administrative rutinene i forhold til endringer i annen, relevant selskapslovgivning, noe som vil kunne bidra til mer effektiv administrasjon og ledelse av fondet. Lovendringen åpner dessuten for en utvidelse av styret, hvilket kan medføre en økning av de samlede godtgjørelser til styret.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1 Formål og virkemidler

I tredje ledd inntas et nytt annet punktum, som gir adgang for Norfund til å etablere datterselskaper.

Forutsetningen for en slik etablering skal være at dette bidrar til å oppfylle Norfonds fastsatte mål. Begrensninger i datterselskaperens adgang til å ta opp lån, samt andre betingelser og retningslinjer for utøvelse av myndigheten til å etablere datterselskaper, nedfelles i vedtektene.

Til ny § 2 Konsern

Med henvisning til at det i § 1 innføres en adgang for Norfund til å etablere datterselskaper, er det nødvendig å definere datterselskap og konsernforhold nærmere. Bestemmelsen i ny § 2 er bygget opp etter modell av aksjeloven § 1-3.

Til ny § 6 Registrering i Foretaksregisteret

Foretaksregisterloven § 2-1 innebærer at alle enheter etablert som generelle foretaksformer, og som er egne rettssubjekter, skal registreres i Foretaksregisteret. Følgelig er samtlige statsforetak og statsaksjeselskap registrert der. Særlovs-selskapene faller imidlertid utenfor de positivt oppregnede foretaksformene i foretaksregisterloven, og det må ved lov etableres registreringsplikt. Bestemmelsen innføres i ny § 6.

Til ny § 8 Vedtekter

Nåværende § 8 endres ved at betegnelsen instruks for fondets virksomhet endres til vedtekter. Som følge av at generalforsamling innføres som instrument for utøvelse av eiermyndighet, legges kompetansen til å fastsette og endre vedtektene til generalforsamlingen.

Til ny § 9 Fondets styre

Ny § 9 erstatter tidligere §§ 9 og 10, og harmoniserer reglene for Norfonds styre med de tilsvarende bestemmelser i aksjeloven. I § 9 endres angivelsen av antall styremedlemmer fra nåværende 3-5 til minst tre medlemmer. Endringen foretas for å ta høyde for at de ansatte gis rett til å kreve å få velge styremedlem, samt for å reflektere at styremedlemmer og eventuelle varamedlemmer velges av generalforsamlingen. Det kan i vedtektene fastsettes en maksimalgrense for antall styremedlemmer.

I § 9 annet ledd inntas en referanse til aksjeloven § 20-6 hva angår representasjon av begge kjønn i styret for statsaksjeselskaper.

Et nytt tredje ledd fastslår styremedlemmenes tjenestetid. Bestemmelsen om at vedtektene kan fastsette kortere tjenestetid gjør det mulig å

unngå at hele styret skiftes ut samtidig, og sikrer kontinuitet og fleksibilitet.

At bestemmelsen ikke gjelder for styremedlemmer valgt av og blant de ansatte etter ny § 10 er presisert i nytt fjerde ledd.

Nytt femte ledd inntar tilsvarende bestemmelser som i aksjeloven om styremedlems tilbaketreden og avsetting før tjenestetiden er ute.

Nytt sjettede ledd fastslår at generalforsamlingen fastsetter styre- og varamedlemmers og ansattevalgte observatørs godtgjørelse.

Til ny § 10 Styremedlemmer valgt av og blant de ansatte

I ny § 10 inntas bestemmelser om styremedlemmer, varamedlemmer og observatører valgt av og blant de ansatte som i det vesentlige tilsvarende bestemmelsene i aksjeloven §§ 6-4 og 6-5. Bestemmelsen i aksjeloven § 6-5 annet ledd er ikke videreført i proposisjonen idet den ikke anses relevant.

Til § 11 Styrets myndighet

§ 11 endres slik at den inneholder de samme bestemmelser om styrets forvaltning av fondet og dets tilsynsansvar som er brukt i aksjeloven § 6-12, første, annet og tredje ledd, samt i aksjeloven § 6-13 første og annet ledd.

Til § 13 Vedtaksførhet og flertallskrav

Det foretas mindre justeringer av ordlyden for å tilpasse kravet til vedtaksførhet til at § 9 fastslår at styret skal bestå av minst tre medlemmer. Videre gjøres en redaksjonell justering i annet ledd, som ikke er ment å utgjøre noen materiell endring.

Til ny § 14 Taushetsplikt

Bestemmelsen tilsvarende gjeldende § 6 med mindre redaksjonelle endringer, som ikke er ment å utgjøre noen materiell endring.

Til ny § 15 Forbud mot å motta gaver m.m.

Bestemmelsen tilsvarende gjeldende § 7 med mindre redaksjonelle endringer, som ikke er ment å utgjøre noen materiell endring.

Til ny § 17 Daglig leders myndighet

Bestemmelsen erstatter nåværende § 15, og inneholder samme bestemmelser om daglig ledelse og om daglig leders plikter overfor styret som er brukt i aksjeloven § 6-14 og i aksjeloven § 6-15, annet ledd.

Til ny § 18 Fondets representasjon utad

Bestemmelsen erstatter nåværende § 16, og tilsvarende gjeldende bestemmelse med unntak for redaksjonelle endringer som følge av innføringen av vedtekter i § 8, og at ny bestemmelse om daglig leders myndighet er lagt til § 17.

Til ny § 19 Overskridelse av representasjonsretten

Bestemmelsen tilsvarende gjeldende § 17, dog slik at henvisningen til bestemmelsen om fondets representasjon nå viser til § 18 som følge av endret plassering.

Til nye §§ 20-24 Generalforsamling

I nye §§ 20-24 innføres generalforsamling etter modell fra aksjeloven kapittel 5, samt særbestemmelsen for statsaksjeselskaper i aksjeloven § 20-5. Opplistingen av saker som alltid skal behandles på ordinær generalforsamling er i det vesentlige basert på aksjeloven § 5-5 (2), som anses dekkende også for Norfund.

Til ny § 25 Regnskap og revisjon

Paragrafen er ny og erstatter gjeldende § 18. Det inntas bestemmelser om revisors kompetanse som samsvarer med statsforetaksloven § 43. Det foreslås videre at myndighet til å velge revisor og godkjenne revisors godtgjørelse tillegges generalforsamlingen, jfr. kgl. res. av 27. oktober 2008.

Til ny § 26 Årsrapport

Paragrafen erstatter gjeldende § 19. Siste punktum om oversendelse av årsrapport til departementet oppheves idet årsrapport nå skal behandles av generalforsamlingen etter § 21.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endring i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland i samsvar med et framlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland

I

I lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (*Norfundloven*).

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Fondet kan samarbeide med andre for å oppnå sitt formål, herunder blant annet delta i norske og utenlandske selskaper. *Fondet kan etablere og utøve sin virksomhet gjennom datterselskaper. Generalforsamlingen kan i vedtektene etter § 8 fastsette nærmere betingelser og retningslinjer for slik etablering og utøvelse av virksomhet gjennom datterselskaper.*

Ny § 2 skal lyde:

§ 2 *Konsern*

Fondet utgjør sammen med et datterselskap eller datterselskaper et konsern.

Fondet er morselskap hvis det på grunn av avtale eller som eier av aksjer eller selskapsandeler har bestemmende innflytelse over et annet selskap. Fondet skal alltid anses å ha bestemmende innflytelse hvis fondet:

1. *eier så mange aksjer eller andeler i et annet selskap at det representerer flertallet av stemmene i det andre selskapet, eller*
2. *har rett til å velge eller avsette et flertall av medlemmene i det andre selskapets styre.*

Et selskap som står i forhold som nevnt i annet ledd til fondet anses som datterselskap.

Ved beregningen av stemmerettigheter og rettigheter til å velge eller avsette styremedlemmer skal rettigheter som fondet og fondets datterselskaper innehar, regnes med. Det samme gjelder rettigheter som innehas av noen som handler i eget navn, men for morselskapets eller et datterselskaps regning.

Nåværende §§ 2 til 4 blir nye §§ 3 til 5.

Ny § 6 skal lyde:

§ 6 *Registrering i Foretaksregisteret*

Fondet skal registreres i Foretaksregisteret.

Nåværende § 5 blir ny § 7.

§ 8 skal lyde:

§ 8 *Vedtekter*

Generalforsamlingen kan fastsette vedtekter for fondets saksbehandling, organisasjon og virksomhet.

§ 9 erstatter gamle §§ 9 og 10 og skal lyde:

§ 9 *Fondets styre*

Fondet skal ha et styre med minst tre medlemmer. Medlemmene av styret velges av generalforsamlingen, som også bestemmer om det skal velges varamedlemmer. Daglig leder kan ikke være medlem av styret.

Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende.

Styremedlemmene tjenestegjør i to år. I vedtektene kan det fastsettes kortere eller lengre tjenestetid, likevel ikke lengre enn fire år. Ved suppleringsvalg kan kortere tjenestetid fastsettes. Tjenestetiden regnes fra valget når noe annet ikke er bestemt. Den opphører ved utløpet av den ordinære generalforsamlingen i det år tjenestetiden utløper. Selv om tjenestetiden er utløpt, skal styremedlemmet bli stående i vervet inntil et nytt medlem er valgt.

Tredje ledd gjelder ikke styremedlem som er valgt etter § 10.

Et styremedlem har rett til å tre tilbake før tjenestetiden er ute dersom særlig grunn foreligger. Styret og den som har valgt styremedlemmet, skal gis rimelig forhåndsvarsel. Et styremedlem kan avsettes av den som har valgt styremedlemmet. Dette gjelder ikke et styremedlem valgt etter § 10.

Godtgjørelse til styremedlemmer, varamedlemmer og observatører fastsettes av generalforsamlingen.

§ 10 skal lyde:

§ 10 *Ansattes rett til å velge styremedlemmer*

Har fondet flere enn 30 ansatte, kan et flertall av de ansatte kreve at ett styremedlem og en observatør med vararepresentanter velges av og blant de ansatte.

Har fondet flere enn 50 ansatte, kan et flertall av de ansatte kreve at inntil en tredel og minst to av styrets medlemmer med vararepresentanter velges av og blant de ansatte.

Har fondet flere enn 200 ansatte, skal de ansatte velge ett styremedlem med varamedlem eller to observatører med varamedlemmer i tillegg til den representasjon som følger av annet ledd.

Kongen kan gi forskrift om beregningen av antall ansatte, herunder om bruk av gjennomsnittstall. Kongen kan også gi forskrift om valget, herunder om vilkår for stemmerett og valgbarhet, valgmåten og om avgjørelse av tvister om valget. Kongen kan gjøre unntak fra første, annet eller tredje ledd.

Når fondet tilhører et konsern, kan Kongen etter søknad fra konsernet, fra fagforeninger som omfatter to tredeler av dets ansatte, eller fra et flertall av de ansatte i konsernet, bestemme at de ansatte i konsernet ved anvendelse av første, annet eller tredje ledd skal regnes som ansatt i fondet.

Kongen kan bestemme at femte ledd skal gjelde for deler av et konsern.

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Styrets myndighet*

Forvaltningen av fondet hører under styret. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av fondets virksomhet.

Styret skal i nødvendig utstrekning fastsette planer og budsjetter for fondets virksomhet. Styret kan også fastsette retningslinjer for virksomheten.

Styret skal holde seg orientert om fondets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.

Styret kan fastsette instruks for den daglige ledelse.

Styret fastsetter styreinstruks. Instruksene skal blant annet inneholde regler om hvilke saker som skal styrebehandles og daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Instruksene skal også inneholde regler for innkalling og møtebehandling.

Styret iverksetter de undersøkelser det finner nødvendig for å kunne utføre sine oppgaver. Styret

skal iverksette slike undersøkelser dersom dette kreves av ett eller flere av styremedlemmene.

§ 13 skal lyde:

§ 13 *Vedtaksførhet og flertallskrav*

Styret er vedtaksført når mer enn halvdel av samtlige styremedlemmer er til stede.

Som styrets beslutning gjelder det som flertallet blant de møtende har stemt for eller ved stemmelikhet det som møtelederen har stemt for.

Ved valg eller tilsetting anses den valgt eller tilsatt som får flest stemmer. Styret kan på forhånd bestemme at det skal holdes ny avstemning dersom ingen får flertall av de avgitte stemmer. Står stemmene likt ved valg av møteleder, avgjøres valget ved loddtrekning.

Nåværende § 6 blir ny § 14 og skal lyde:

§ 14 *Taushetsplikt*

Styremedlemmer, tilsatte og personer som utfører oppdrag for fondet, har taushetsplikt om det de i stillings medfør får kjennskap til om andres forretningsmessige eller private forhold, med mindre de etter lov har plikt til å gi opplysningene. Taushetsplikten gjelder ikke meddelelser som styret eller noen som har fullmakt fra styret, gir på vegne av fondet til departementet.

Nåværende § 7 blir ny § 15 og skal lyde:

§ 15 *Forbud mot å motta gaver m.m.*

Styremedlemmer, tilsatte og personer som utfører oppdrag for fondet, må ikke for seg selv eller andre motta gaver, provisjoner, tjenester eller andre ytelser fra andre enn fondet som er egnet til, eller av giveren ment, å påvirke deres handlinger for fondet.

Gaver, tjenester eller andre ytelser som nevnt i første ledd må heller ikke mottas av vedkommendes ektefelle, person som vedkommende lever sammen med, noen som er beslektet eller besvogret med dem i rett opp- eller nedadstigende linje, eller av selskap hvor noen som nevnt i første ledd har en framtrekkende interesse.

Den som har mottatt ytelser i strid med forbudet i paragrafen her, plikter å betale fondet et beløp som tilsvarende det som urettmessig er mottatt.

Nåværende § 14 blir ny § 16.

Nåværende § 15 blir ny § 17 og skal lyde:

§ 17 *Daglig leders myndighet*

Daglig leder står for den daglige ledelse av fondets virksomhet og skal følge de retningslinjer og

pålegg styret har gitt.

Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter fondets forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Daglig leder kan ellers avgjøre en sak etter fullmakt fra styret i det enkelte tilfellet eller når styrets beslutning ikke kan avventes uten vesentlig ulempe for fondet. Styret skal snarest underrettes om avgjørelsen.

Daglig leder skal sørge for at fondets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte.

Styret kan til enhver tid kreve at daglig leder gir styret en nærmere redegjørelse om bestemte saker. Slik redegjørelse kan også kreves av det enkelte styremedlem.

Nåværende § 16 blir ny § 18 og skal lyde:

§ 18 *Fondets representasjon utad*

Styret representerer fondet utad. Styret kan bestemme at styremedlem eller daglig leder alene eller flere i fellesskap kan forplikte fondet. Vedtekter etter § 8 kan begrense styrets myndighet etter annet punktum og også selv gi bestemmelser om adgangen til å forplikte fondet.

Daglig leder representerer fondet utad i saker som omfattes av *daglig leders* myndighet etter § 17.

Nåværende § 17 blir ny § 19 og skal lyde:

§ 19 *Overskridelse av representasjonsretten*

Har noen som etter § 18 representerer fondet utad, ved handlinger på vegne av fondet overskredet sin myndighet, er handlingen ikke bindende for fondet dersom medkontrahenten innså eller burde innse at myndigheten er overskredet, og at det derfor ville stride mot redelighet å gjøre rett etter handlingen gjeldende.

I nytt kapittel 3 skal kapitteloverskriften lyde:

Kapittel 3. Generalforsamling

I nytt kapittel 3 skal §§ 20 til 24 lyde:

§ 20 *Generalforsamlingens myndighet og rett og plikt til å være til stede på generalforsamlingen*

Gjennom generalforsamlingen utøver departementet den øverste myndighet i fondet.

Rett til å være til stede i generalforsamlingen og til å uttale seg har, i tillegg til departementet, fondets styre, daglig leder og revisor. Daglig leder og styrets leder har plikt til å være til stede med mindre dette er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall. I sistnevnte tilfelle skal utpekes en sted-

fortreder. Fondets revisor har plikt til å være til stede for så vidt de saker som skal behandles er av en slik art at hans nærvær kan anses nødvendig.

§ 21 *Ordinær generalforsamling*

Ordinær generalforsamling avholdes innen 6 måneder etter utgangen av hvert regnskapsår.

På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. *Godkjenning av fondets årsregnskap og årsberetning, herunder anvendelse av årsoverskudd eller dekning av årsunderskudd.*
2. *Godkjenning av konsernregnskap.*
3. *Andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.*

Årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen skal vedlegges innkallingen til ordinær generalforsamling.

§ 22 *Ekstraordinær generalforsamling*

Ekstraordinær generalforsamling avholdes når departementet, styret eller revisor finner det nødvendig.

§ 23 *Innkalling til generalforsamling*

Departementet står for innkallingen til både ordinær og ekstraordinær generalforsamling og bestemmer innkallingsmåten. Innkallingen skal være sendt senest én uke før møtet skal avholdes, med mindre kortere varsel i særlige tilfelle er helt nødvendig.

Til møtet innkalles de som etter § 20 annet ledd har rett til å være til stede på generalforsamlingen. I tillegg innkalles Riksrevisjonen.

Innkallingen skal bestemt angi de saker som skal behandles på møtet. Saker som ikke er meddelt dem som har krav på innkalling etter annet ledd, kan bare avgjøres av generalforsamlingen når de møtende medlemmer av styret enstemmig samtykker i det. Er daglig leder eller et medlem av styret uenig i den beslutningen som treffes av departementet i generalforsamlingen, skal vedkommende kreve sin dissens tilført protokollen.

§ 24 *Møteledelse og protokollasjon*

Generalforsamlingen ledes av styrets leder eller av den styret har utpekt.

Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen. I protokollen skal generalforsamlingens beslutninger inntas. Protokollen skal underskrives av møtelederen og en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede.

Nåværende kapittel 3 blir nytt kapittel 4.

I nytt kapittel 4 blir nåværende § 20 ny § 27.

I nytt kapittel 4 blir nåværende § 18 ny § 25 og skal lyde:

Nåværende kapittel 4 blir nytt kapittel 5.

§ 25 *Regnskap og revisjon*

I nytt kapittel 5 blir nåværende §§ 21 til 24 nye §§ 28 til 31.

Fondet er regnskapspliktig etter regnskapsloven.

Fondet skal ha *statsautorisert* revisor som *velges av generalforsamlingen*. *Revisors godtgjørelse skal godkjennes av generalforsamlingen*.

II

Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Nåværende § 19 blir ny § 26 og skal lyde:

§ 26 *Årsrapport*

Fondet skal hvert år utarbeide en årsrapport om sin virksomhet, som inneholder årsregnskap og årsberetning for morselskap og konsern.
